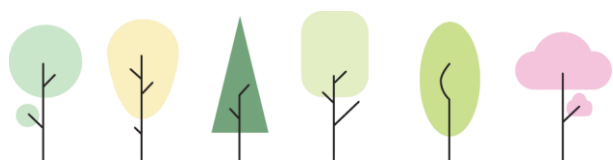

Hämeen metsäohjelma 2026–2030

Hämeen alueen metsäneuvosto 8.12.2025

HÄMEEN METSÄOHJELMA 2026–2030

Kansikuva: Hämäläistä metsämaisemaa Salpausselän harjuilta.

Suomen metsäkeskuksen kuvapankki, 2025

Verkossa: [Tietoa alueellisista metsäohjelmista](#)

Sisällys

HÄMEEN METSÄOHJELMA 2026-2030.....	2
Sisällys.....	3
1 Tiivistelmä.....	5
2 Johdanto	5
2.1 Kansallinen metsästrategia alueellisten metsäohjelmien taustalla	6
2.2 Metsäohjelman laatiminen ja hyväksyminen	6
3 Toimintaympäristön muutos, nykyinen toimintaympäristö ja kehittämistarpeet	7
4 Visio	9
5 Päämäärä 1: Metsät ovat aktiivisessa, kestävässä ja monipuolisessa käytössä .	9
5.1 Toimenpide: Vahvistetaan metsien kasvua oikea-aikaisilla ja laadukkailla metsänhoitotoimenpiteillä.....	10
5.2 Toimenpide: Huolehditaan metsien elinvoimaisuudesta sekä ennakoidaan ja torjutaan metsätuhoja	11
5.3 Toimenpide: Monipuolistetaan metsänkäsittelymenetelmiä	11
6 Päämäärä 2: Vahvistamme metsien elinvoimaisuutta, monimuotoisuutta ja sopeutumiskykyä ilmastonmuutokseen	12
6.1 Toimenpide: Lisätään talousmetsien monimuotoisuutta	13
6.2 Toimenpide: Edistetään metsien sekapuustoisuutta.....	13
6.3 Toimenpide: Edistetään metsien vapaaehtoista suojelua ja luonnonhoitoa	14
6.4 Toimenpide: Edistetään ennaltaehkäisevää ja aktiivista vesiensuojelua.....	15
7 Päämäärä 3: Rakennamme kilpailukykyistä toimintaympäristöä uudistuvalla ja vastuullisella metsäalalla sekä vahvistamme tiedolla johtamista ja osaamista metsäalalla.....	15
7.1 Toimenpide: Metsävaratietoa hyödynnetään tehokkaasti.....	16
7.2 Toimenpide: Edistetään metsille myönteistä maankäytön suunnittelua	16
7.3 Toimenpide: Satsataan Hämeen nuoriin.....	17
7.4 Toimenpide: Parannetaan yksityistiestöä	18
8 Päämäärä 4: Viestitään monikanavaisesti Hämeen metsäohjelman toteutuksesta.....	19
8.1 Toimenpide: Tehostetaan vuorovaikutusta ja monikanavaista viestintää.....	19
9 Toimeenpano ja seuranta.....	20

9.1 Priorisointi ja ohjelman toimenpiteiden vuosiseuranta	20
10 Vaikutusten arviointi	21
10.1 Arviointi: Metsät ovat aktiivisessa kestävässä ja monipuolisessa käytössä	21
10.2 Arviointi: Vahvistamme metsien elinvoimaisuutta, monimuotoisuutta ja sopeutumiskykyä	22
10.3 Arviointi: Rakennamme kilpailukykyistä toimintaympäristöä uudistuvalla ja vastuullisella metsäalalla sekä vahvistamme tiedolla johtamista ja osaamista metsäalalla	23
10.4 Arviointi: Monikanavainen Hämeen metsäohjelman viestintä	23
11 Liitteet	24
Liite 1: Valtakunnallisen tilannekuvan yhteenveto	24
Liite 2: Metsätalouden kannustinjärjestelmän tavoitteet	27
Liite 3: Hakkuupotentiaalilaskelma maakunnittain	30
Liite 4: Hoitoehdotukset	32

1 Tiivistelmä

Hämeen metsäohjelmaa on laadittu tiiviissä toimijayhteistyössä työpajatyöskentelyin loppuvuoden 2024 ja alkuvuoden 2025 aikana Hämeen maakuntien metsien toteuttamisohjelmaksi. Hämeen metsäohjelman visio on määritelty seuraavasti; ”Hämeen maakuntien ilmastokestävät metsät mahdollistavat monipuolista arvonn lisää ja kasvavaa hyvinvointia Hämeeseen”. Metsäohjelman päämäärät pohjautuvat Kansalliseen metsästrategiaan (KMS 2035).

Metsäohjelman päämäärät ovat seuraavat:

1. Metsät ovat aktiivisessa, kestävässä ja monipuolisessa käytössä
2. Vahvistamme metsien elinvoimaisuutta, monimuotoisuutta ja sopeutumiskykyä ilmastonmuutokseen
3. Rakennamme kilpailukykyistä toimintaympäristöä uudistuvalla ja vastuulliselle metsäalalle sekä vahvistamme tiedolla johtamista ja osaamista metsäalalla
4. Viestitään monikanavaisesti Hämeen metsäohjelman toteutuksesta

Ohjelmaa toteutetaan toimijoiden kanssa yhteisillä toimenpiteillä. Eri päämääriä voidaan edistää samankaltaisilla toimenpiteillä.

Hämeen metsäohjelma kuvaa, mikä on metsien merkitys niin metsien omistajille, yrittäjille, kuntalaisille, yhteisöille, hämäläiselle aluetaloudelle ja millaista monipuolista lisäarvoa ja hyvinvointia Hämeen ilmastokestävistä metsistä on saatavissa tulevilla ohjelmakaudella vuosina 2026–2030.

Suomen metsäkeskus koordinoi metsäohjelman toteutustyötä ja Hämeen metsäneuvosto seuraa metsäohjelman vuosittaista toteuttamista. Metsäohjelman vuotuinen seuranta perustuu vuosittain koostettavien mittareiden suoritteisiin ja niistä johdettuun vaikuttavuuden analysointiin Hämeen metsäohjelman päämäärien saavuttamiseksi.

2 Johdanto

Hämeen alueellinen metsäohjelma on metsälain mukainen alueen metsäalan kehittämisohjelma. Metsäkeskuslain mukaan maakunnallisen metsäneuvoston tehtävä on laatia ja hyväksyä alueellinen metsäohjelma sekä seurata ja edistää ohjelman toteuttamista. Ohjelmaa tarkistetaan tarpeen vaatiessa. Ohjelmaa laadittaessa Metsäkeskus on yhteistyössä metsäalaa edustavien ja muiden metsiä hyödyntävien tahojen kanssa.

Ohjelmassa korostuvat Hämeen maakunta-alueiden omat päämäärät sekä toimenpiteet, joilla tavoitteisiin päästään. Metsäohjelman tärkein tavoite on edistää metsien monipuolista ja kestävää käyttöä ja sitä kautta hyvinvointia ja työllisyyttä maakunnassa.

2.1 Kansallinen metsästrategia alueellisten metsäohjelmien taustalla

Vuoteen 2035 ulottuvan [Kansallisen metsästrategia \(KMS2035\)](#) sisältää Suomen metsäpolitiikan keskeiset linjaukset ja kuvaa metsäalan kehittämisen tahtotilan ja tärkeimmät tavoitteet. Se on elinkeinostrategia, joka huomioi niin ihmisten, ympäristön kuin taloudenkin tarpeet.

Strategia ottaa ajanmukaisesti huomioon kokonaisvaltaisen kestävä kehityksen sekä metsien merkityksen ilmastonmuutoksen hillinnässä ja siihen sopeutumisessa.

Metsästrategian visio on ”Kasvavaa hyvinvointia metsistä ja metsille”. Tämä saavutetaan strategian päämäärien kautta, kun

- Suomi on kilpailukykyinen toimintaympäristö uudistuvalla ja vastuullisella metsäalalla
- metsät ovat aktiivisessa, kestävässä ja monipuolisessa käytössä
- vahvistamme metsien elinvoimaisuutta, monimuotoisuutta ja sopeutumiskykyä
- vahvistamme tiedolla johtamista ja osaamista metsäalalla.

Kansallisella metsästrategialla on suora yhteys alueellisiin metsäohjelmiin, kun sen päämäärät on otettu myös alueellisten metsäohjelmien päämääriksi. Alueellinen metsäohjelma tukee Kansallisen metsästrategia 2035:n toteuttamista maakunnallisella tasolla maakunnan oman tilanteen, tarpeen ja tavoitteiden mukaisin toimenpitein.

2.2 Metsäohjelman laatiminen ja hyväksyminen

Hämeen metsäohjelma on laadittu osallistavasti sidosryhmäyhteistyönä vuoden 2025 aikana. Metsäohjelman laatimiseksi kutsuimme metsäalan toimijoita mukaan työpajatyöskentelyyn kevään 2025 aikana.

Ohjelmalle tehtiin erillinen vaikutusten arviointi ja sidosryhmät kommentoivat ohjelmaluonnosta lausuntokierroksella. Hämeen metsäneuvosto käsitteli saadun lausuntopalautteen 21.11.2025.

Hämeen metsäohjelma hyväksyttiin metsäneuvoston kokouksessa 16.12.2025.

3 Toimintaympäristön muutos, nykyinen toimintaympäristö ja kehittämistarpeet

Metsäkeskuksen asiantuntijat tuottivat metsäneuvostoille ja ohjelmien valmisteluryhmille valtakunnallisen metsäalan tilannekuvan PESTEL-analyysillä ohjelmien laatimisen ja alueiden tilannekuvien laatimisen tueksi. Analyysin tiivistelmä on [liitteessä 1](#).

Hämeen metsien merkitys, nykytila, kehittämistarpeet

Päijät- ja Kanta-Hämeen metsät ovat valtakunnan metsien inventoinnin mukaan kehitysluokkakajakaumaltaan tasaiset ja mahdollistavat hyvin sekä puutuotannon että talousmetsien luonnonhoidon edistämisen. Hämeen maakuntien yhteinen suurin ylläpidettävissä oleva aines- ja energiapuun hakkuukertymä tarkastelujaksolla 2026–2030 (SY) on luonnonvarakeskuksen Mela-laskelmien mukaisesti vuositasona 4,700 milj. m³ vuodessa. Metsistä saatavat puunmyyntitulot ovat vuosittain noin 8 % koko Suomen puunmyyntituloista. Valtaosa tuloista muodostuu järeän tukkipuun myyntituloista, joten järeän puun sahaus ja jatkojalostus ovat merkittäviä puutuotetoimialan tulonmuodostuksessa.

Hämeen metsien monimuotoisuus on kehittynyt talousmetsissä hyvään suuntaan mm. lahoppuun määrän lisääntyessä VMI-inventoinneilla kerättyjen lahoppuutietojen mukaisesti (Luke metsätilastot ja vapaaehtoisen Metso-ohjelman loppuraportti 2025).

Tulevalla ohjelmakaudella suurin kehittämistarve on saada taimikonhoito- ja ensiharvennussuoritteet vastaamaan metsänhoidollisia tarpeita. Tämä edellyttäisi nuorten taimikoiden varhaishoitojen kaksinkertaistamista, taimikonhoitojen puolitoistakertaistamista ja ensiharvennusten kaksinkertaistamista nykytasoon verrattuna. Metsänhoitotöiden lisääminen vaatii maanomistajilta ripeitä päätöksiä sekä neuvontaorganisaatioilta neuvontatyötä ja metsurityövoimaa raivaussahatöihin. Tällöin Hämeen metsien hiilensidonta kasvaisi metsien järeytyessä ja tilavuuskasvun samalla kohotessa.

Tulevalla ohjelmakaudella korostuvat myös tila- ja omistusrakenteen suunnitelmallinen kehittäminen, huonokuntoisen tieinfran kunnostaminen ja Hämeen tiekuntien aktivointi sekä talousmetsien luonnonhoito ja metsätalouden vesiensuojelu.

Lisäksi Hämeen metsätalouden eri toimijoiden elinkeinon harjoittamisen ja yrittämisen olosuhteiden ja mahdollisuuksien turvaaminen digitaalisten palveluiden kehittyessä vaativat toimenpiteitä. Metsätalouden ja kaavoituksen yhteensovittamisessa tulee huomioida maanomistajien tahto alueiden tulevien

vuosien käytöstä päätettäessä. Maankäytön suunnittelulla tulee mahdollistaa myös metsiin kohdentuva metsien omistajien tahtotilaan perustuva talouskäyttö ilman kaavoituksellisia lisävaatimuksia. Kaavojen suunnittelumääräykset tulee olla standardoituja ja ymmärrettäviä.

Hämeen metsien merkityksestä on koottu taulukkomuotoinen esitys tilannekuvan selkeyttämiseksi.

Tilannekuva	Häme	Suomi
Aluetalous		
Metsäalan osuus maakunnan koko talouden		
...tuotoksesta, %	9,2	6,5
...bruttoarvonlisästä, %	7,1	4,4
...työllisistä, %	3,5	2,4
...investoinneista, %	2,7	4,0
Metsäalan työlliset, hlö	5 811	66 100
Puun myyntitulot, 1000 €	223 307	2 849 659
Metsien käyttö		
Metsätalousmaata maapinta-alasta, %	69	86
Yksityismetsien osuus, %	77,5	51
Metsän kasvu, milj. m3	5,5	103
Puuston keskikasvu, m3/ha/v	7,4	4,5
Suurin ylläpidettävä hakkuusuunnite, milj. m3	4,7	79,8
Käyttö, markkinahakkuut, milj. m3	4,8	75,1
Monimuotoisuus		
Lakiin perustuvan suojelun pinta-ala, 1000 ha	39,5	2 474
Lakiin perustuvan suojelun osuus, %	5,4	10,8
Monimuotoisuus, 1000 ha	6,2	502,3
Monimuotoisuus, %	0,9	2,2
Rajoitettu käyttö, 1000 ha	4,7	410,5
Rajoitettu käyttö, %	0,6	1,8
Kuolleen puun määrä, m3/ha	6,2	6,9

Aluetalous-osion tietolähde: [Rahaa ja työtä metsistä -verkkopalvelu](#) (Tilastokeskuksen aineisto) 17.6.2025

Metsien käyttö -osion tietolähde: [Luonnonvarakeskus, metsävarat](#) 17.6.2025

Monimuotoisuus-osion tietolähde: [Luonnonvarakeskus, metsien suojelu](#) 19.11.2025.

- Lakiin perustuvan suojelun pinta-ala: luokat 1A+1B+1C lakisääteiset suojelualueet (metsä- ja kitumaalla)
- Monimuotoisuus: luokat 2A+2B talousmetsien monimuotoisuuden suojelukohteet (metsä- ja kitumaalla)

- *Rajoitettu käyttö: luokka 3 luontoarvojen suojelua tukevat metsät, muut erityisalueet ja -kohteet, rajoitettu metsätalouskäyttö (metsä- ja kitumaalla)*

4 Visio

Visio

Hämeen maakuntien ilmastokestävät metsät mahdollistavat monipuolista arvonlisää ja kasvavaa hyvinvointia Hämeeseen.

5 Päämäärä 1: Metsät ovat aktiivisessa, kestävässä ja monipuolisessa käytössä

Hämeen metsät ovat terveitä, kasvavat hyvin ja niiden käyttö on monipuolista ja puuntuotannon näkökulmasta intensiivistä.

Metsänhoitotöitä tulisi tehdä selkeästi nykytasoa enemmän, jotta talousmetsien puuston kasvu ja hiilensidonta sekä järeytyminen arvopuuksi nopeutuisivat.

Valtaosa metsänhoidon työpanoksista kohdennetaan Hämeessä metsänuudistamiseen, taimikoiden varhaishoitoon, nuorten ja varttuneiden taimikoiden harvennukseen sekä nuorten kasvatusmetsien väljennykseen.

Hämeen metsien kasvupotentiaali on korkea, koska metsät kasvavat hyvin tuottavilla ja rehevillä kasvupohjilla. Taimikot tulisi kasvattaa oikea-aikaisesti nuoria ja varttuneita taimikoita hoitamalla, jolloin myös ensiharvennus aikaistuu, sillä maapohjat sekä Kanta- että Päijät-Hämeessä ovat pääosin hyvin tuottavia kivennäismaita.

Hämeet elävät järeistä havu- ja lehtitukkipuista. Tukkipuusta saatu kantorahatulo on suurin osatekijä kannattavassa metsätaloudessa Hämeen maakunta-alueilla. Lisäksi tukkipuiden sahaaminen ja jalostus hämäläissahoilla on laaja-alaista. Kuitupuun maakunnallista käyttöä Hämeissä on vähemmän kuin muissa lähimaakunnissa.

Alueellisista hakkuumahdollisuuksista hyödynnetään valtaosa. Yksityismetsien hakkuumahdollisuuksia hyödynnetään selkeästi tarkemmin kuin muiden omistajaryhmien, kuten kuntien, valtion ja yhteisöjen metsien.

Luonnonvarakeskuksen tuottaman metsätilastotiedon perusteella maakunnan

metsien hakkuumahdollisuudet on viime vuosina hyödynnetty lähes täysimääräisesti.

5.1 Toimenpide: Vahvistetaan metsien kasvua oikea-aikaisilla ja laadukkailla metsänhoitotoimenpiteillä

Vahvistamme metsien kasvua metsänhoidon suositusten mukaisilla oikea-aikaisilla ja laadukkailla toimenpiteillä.

- Avohakatut ja metsitykseen soveltuvat alueet uudistetaan ripeästi jalostetulla taimi- ja siemenmateriaalilla sekä varmoilla viljelymenetelmillä ja metsänviljelyketjuilla.
- Nuoret taimikot hoidetaan oikea-aikaisella varhaishoidolla osana onnistunutta metsänviljelyä.
- Varttuneet taimikot harvennetaan kasvukuntoon viljeltyä pääpuulajia suosien ja mahdollisuuksien mukaan kasvupaikalle soveltuva sekapuustoisuus huomioiden.
- Nuorten kasvatusmetsien ensiharvennus tehdään oikea-aikaisesti ja laadukkaasti kiinnittäen huomiota puu- ja puulajivalintaan. Latvusten kunto ja latvussuhde pyritään pitämään jatkokasvatuksen kannalta optimaalisena.

Metsien kasvua on hyvä tukea lannoituksilla. Metsätalouden kannustejärjestelmän (metka) terveyslannoituksen tuella pyritään ohjaamaan metsiköiden kasvua ja parantamaan metsiköiden teknistä laatua.

Kasvatus- ja terveyslannoituksista metsäluonto ja vesiekosysteemit huomioidaan jättämällä riittäviä lannoittamattomia suojakaistoja vesistöjen ja vedenkulkureittien varten. Pohjavesialueilla pidättäydytään kasvatuslannoituksista. Varttuneiden taimikoiden hoitotoimenpiteet ja metsänhoidolliset hakkuut suoritetaan ennen lannoituksia.

Toimenpiteen toteuttajat, rahoitus ja seuranta

Toimenpiteiden toteuttamisessa metsänhoitotöiden tilaamis- ja toimeenpanovastuu on maanomistajilla ja toteuttaminen hyvin pitkälti pohjautuu metsällisten toimijoiden laadukkaaseen suunnittelu- ja toteutustyöhön.

Toimenpiteiden toteutusvastuuta on tarjolla metsänhoitoyhdistykselle, metsäteollisuusyrityksille, maakunnallisille sahoille, metsäpalveluyrityksille, Suomen riistakeskukselle, metsäkeskukselle ja Hämeen koneyrityksille. Metka-rahoitusta on perinteisesti ollut käytössä erityisesti taimikoiden varhaishoitoon,

taimikonhoitoon ja ylitieiden nuorten metsien hoitoon. Rahoituksen seuranta toteutuu reaaliaikaisesti Suomen metsäkeskuksen tuottaman [nuorten metsien hoito -raportin \(PowerBI\)](#) maakunnallisena seurantana.

5.2 Toimenpide: Huolehditaan metsien elinvoimaisuudesta sekä ennakoitaan ja torjutaan metsätuhoja

Huolehdimme metsien elinvoimaisuudesta ja varaudumme metsätuhoihin niitä ennakoitten ja torjuen.

Tavoitteena on, että

- metsän uudistamisessa ja taimikonhoidossa käytetään kasvupaikalle sopivia puulajeja. Lehtomaisilla kankailla ja rehevillä tuoreilla kankailla suositaan rauduskoivua
- varttuneiden taimikoiden hoito toteutetaan siten, että luodaan sekapuustoisuutta siemensyntyisistä lehtipuun taimista havupuustoa täydentävinä puulajeina
- hirvituhoja torjutaan suojaamalla taimikoita ja ohjaamalla hirvien ravinnonkäyttöä pois nuorista ja varttuneista taimikoista tekemällä taimikonhoitotyöt oikea-aikaisesti
- hirvieläinten talvikannat tulee alentaa pysyvästi sellaisella tasolle, että myös koivua ja mäntyä pystytään kasvattamaan laatutaimikkoina
- juurikäävän torjunnasta huolehditaan kattavasti kesäaikaisissa havupuumetsien harvennus- ja uudistushakkuissa
- kuusivaltaisten varttuneiden kasvatusmetsien ja uudistuskypsien metsien terveydentilaa ja kasvukuntoisuutta seurataan, ja tuhojen leviäminen estetään tarvittavin hakkuin.

Toimenpiteen toteuttajat, rahoitus ja seuranta

Toimenpiteiden toteutuksissa metsänomistajia palvelevat metsänhoitoyhdistykset, metsäteollisuusyritykset, maakunnalliset sahat, metsäpalveluyritykset, Hämeen koneyritykset, Suomen metsäkeskus ja Suomen riistakeskus. Toimenpiteiden toteutuksessa pyritään huomioimaan saatavissa oleva hankerahoitus muun muassa Sorkkia sekametsiin -hankkeesta. Tehtyjen toimenpiteiden seuranta tehdään Luken ja Suomen metsäkeskuksen toteutustietojen seuranta hyödyntäen.

5.3 Toimenpide: Monipuolistetaan metsänkäsittelymenetelmiä

Monipuolistamme metsänhoitomenetelmiä pidentämällä kiertoaikoja taajametsien mäntyvaltaisissa metsissä, toteuttamalla mäntyvaltaisilla metsikkökuvioilla pienaukkohakkuita, hyödyntämällä joustavasti metsälain mahdollistamia erilaisia

hakkuutapoja sekä käyttämällä jatkuvaa kasvatusta siihen sopivilla terveillä metsikkökuvioilla.

Pidennetään kuusivaltaisten, terveiden metsien kiertoaikaa metsänhoitosuositusten mukaisesti. Hoidettujen kuusivaltaisten metsien ensimmäisten harvennusten tuottoa voidaan parantaa yläharvennuksilla. Mäntyvaltaisissa talousmetsissä, kuten taajamametsissä ja niiden lähialueilla voidaan pidennetyllä kiertoajalla kasvattaa järeää laatupuuta. Mäntyvaltaisissa puustoissa voidaan myös hyödyntää pienaukkohakkuumenetelmää.

Turvemaapuustoissa voidaan hyödyntää jatkuvapeitteisen metsänkasvatuksen menetelmää sellaisissa kohteissa, joissa puuston rakenne mahdollistaa sen ja joissa taimettumista tapahtuu luontaisesti.

Toimenpiteen toteuttajat, rahoitus ja seuranta

Toimenpiteiden toteuttajina toimivat metsänhoitoyhdistykset, metsäteollisuusyritykset, maakunnalliset sahat, metsäpalveluyritykset, Hämeen koneyritykset.

Toteutusta seurataan reaaliaikaisesti Suomen metsäkeskuksen hakkuutapaseurannan suoritteita seuraamalla metsänkäyttöilmoitusten hakkuuajakausina, jotka pääosin nykyisin toteutuvat kattavasti.

6 Päämäärä 2: Vahvistamme metsien elinvoimaisuutta, monimuotoisuutta ja sopeutumiskykyä ilmastonmuutokseen

Hämeen metsien elinvoimaisuutta ja ilmastonmuutokseen sopeutumista edistetään parhaiten huolehtimalla oikea-aikaisista talousmetsien käsittelyistä ja viljelemällä uutta metsää jalostetulla taimi- ja siemenmateriaalilla. Laadukkailla taimilla ja siemenillä metsiään uudistavia voi hyvillä perusteilla kutsua hämäläisiksi biotalous- ja ilmastosankareiksi. Nopeakasvuiset jalostetut viljelymateriaalit sopeutuvat todennäköisesti parhaiten muuttuvaan ilmastoon.

Hämeen monimuotoisilla ja rehevillä lehtipuuvallaisilla sekametsillä on merkittäviä luontoarvoja. Luontoarvojen turvaamiseksi on viimeisten vuosikymmenten aikana toteutettu Metso-ohjelman rahoituksella vapaaehtoista pysyvää ja määräaikaista suojelua. Metsäisten elinympäristöjen kunnostamiseksi ja hoitamiseksi on toteutettu luonnonhoitohankkeita. Näiden hyväksi koettujen metsänomistajalähtöisten toimintamallien käyttöä jatketaan.

6.1 Toimenpide: Lisätään talousmetsien monimuotoisuutta

Edistämme metsien monimuotoisuutta parhaiten käyttämällä talousmetsien luonnonhoitomenetelmien laajaa keinovalikoimaa metsien hoidossa ja käytössä.

Tavoitteena on, että

- talousmetsien arvokkaat luontokohteet huomioidaan ja ne rajataan metsän käsittelyn ulkopuolelle
- talousmetsissä tehdään luonnon monimuotoisuutta vahvistavia toimenpiteitä.

Talousmetsien monimuotoisuutta voidaan lisätä tehokkaasti säästämällä järeitä pysty- ja maalahopuita kaikissa hoito- ja hakkuutoimenpiteissä. Tulevien lahopuiden määrään ja laatuun voi vaikuttaa säästöpuiden ja -ryhmien puulajivalinnalla ja sijoittelulla. Kaarnakuoriaistuhoille alttiiden kuusien sijaan tulisi suosia lehtipuustoisia säästöpuuryhmiä ja vain poikkeustapauksissa jättää eläviä kuusia. Järeätä kuusilahopuuta syntyy huomattavia määriä sekä tuulituhojen seurauksena että kaarnakuoriaisten tappamista heikentyneistä kuusista.

Puustoisia ja raivaamattomia suojakaistoja tulisi jättää vaihettumisvyöhykkeille ja riistan suojatiheiköiksi niin taimikoihin kuin kasvatusmetsiin.

Metsäammattilaisten luonnonhoidon osaamisesta tuetaan koulutuksilla ja luonnonhoitokortin suorittamista edistetään.

Toimenpiteen toteuttajat, rahoitus ja seuranta

Toimenpiteiden toteuttajina toimivat metsänhoitoyhdistykset, metsäteollisuusyritykset, maakunnalliset sahat, metsäpalveluyritykset, Hämeen koneyritykset ja kuntien metsien hoidosta vastaavat tahot. Toimenpiteitä tukevat myös alueelliset viranomaiset Suomen metsäkeskus ja Hämeen ely-keskus.

Toimenpiteiden toteutumista seurataan reaaliajassa metsäviranomaisen seurantamenetelmien tuottamilla raporteilla ja metka-luonnonhoitotoimenpiteiden vuotuisilla rahoituksilla toteutettavien hankkeiden määrän ja rahoituksen ohjelmakauden toteutuksilla.

6.2 Toimenpide: Edistetään metsien sekapuustoisuutta

Edistämme sekapuustoisuutta ja monipuolistamme puulajien määrää. Hämeen metsien hoidossa pyritään havupuuvaltaisiakin talousmetsiä kasvattamaan sekapuustoisina hyödyntäen erityisesti siemensyntyisiä rauduskoivuja. Puulajikirjoa monipuolistetaan suosimalla muitakin luontaisesti

syntyneitä lehtipuita (esimerkiksi raita ja haapa) luonnonhoidon toimissa koko metsikön kiertoajan. Lehtomaisilla kankailla ja lehdoissa voidaan kasvattaa jaloja lehtipuita ja kosteilla, rehevillä mailla myös terva- ja harmaaleppää.

Toimenpiteen toteuttajat, rahoitus ja seuranta

Toimenpiteiden toteuttajina toimivat metsänhoitoyhdistykset, metsäteollisuusyritykset, maakunnalliset sahat, metsäpalveluyritykset, Hämeen koneyritykset ja kuntien metsien hoidosta vastaavat tahot.

Toimenpiteet eivät edellytä vuotuisia erillisrahoituksia, vaan metsien sekapuustoisuutta edistetään vuosittain uusimpia ilmastokestävyyttä parantavilla hyvän metsänhoidon suosituksia suunnitelmallisesti toteuttamalla.

6.3 Toimenpide: Edistetään metsien vapaaehtoista suojelua ja luonnonhoitoa

Edistämme metsien vapaaehtoista suojelua ja luonnonhoitoa lisäämällä tietoa niiden toteuttamisen mahdollisuuksista.

Määräaikaisen ympäristötuen ja pysyvän suojelun mahdollisuuksista viestitään arvokkaiden luontokohteiden turvaamiseksi ja suojelemiseksi.

- Edistetään luonnonhoitoa Metso- ja Helmi-ohjelmien toimenpiteillä sekä tiedottamalla metsänomistajia käytössä olevista rahoitusinstrumenteista.
- Hyödynnetään vuosittain täysimääräisesti käytössä olevat luonnonhoidon erillisrahoitusmahdollisuudet. Tämä edellyttää maanomistajille viestimistä luonnonhoidon mahdollisuuksista ja maanomistajien omaa aktiivisuutta luonnonhoitohankkeiden käynnistämiseksi.

Toimenpiteen toteuttajat, rahoitus ja seuranta

Toimenpiteiden toteuttajina toimivat metsänhoitoyhdistykset, metsäteollisuusyritykset, maakunnalliset sahat, metsäpalveluyritykset ja kuntien metsien hoidosta vastaavat tahot. Toimenpiteitä tukevat myös alueelliset viranomaiset Suomen metsäkeskus ja Hämeen elinvoima-, liikenne- ja ympäristökeskus ja Päijät-Hämeen ja Kanta-Hämeen liitot.

Toimenpiteiden vaikuttavuutta seurataan sekä vapaaehtoisen suojelun määrällisiä tavoitteita tarkastelemalla että aktiivisen luonnonhoidon vuotuisilla toteutuksien määriä seuraamalla.

6.4 Toimenpide: Edistetään ennaltaehkäisevää ja aktiivista vesiensuojelua

Edistämme laadukasta ja oikea-aikaista vesiensuojelun toteuttamista metsien käsittelyssä. Toiminnassa korostuvat vesien hallinnan ja johtamisen ennakkosuunnittelu ja huolellinen hankkeiden toteutus.

Vesiensuojelutoimenpiteet toteutetaan samalla huolehtien metsien kasvun kannalta riittävän kuivatusvaran ylläpitämisestä.

Metsien vesiensuojelutoimenpiteitä pyritään toteuttamaan valuma-aluelähtöisesti. Toimenpiteiden suunnittelun tueksi ammattilaisten ja metsänomistajien käytössä on paikkatietopohjaisia valuma-alueen suunnittelun työkaluja sekä osaavia toimenpiteiden suunnittelijoita Hämeissä. Hämeen ammattikorkeakoulu tarjoaa vesiensuojelun täydennyskoulutusta Hämeen maakunta-alueilla.

Toimenpiteen toteuttajat, rahoitus ja seuranta

Toimenpiteiden toteuttajina toimivat metsänhoitoyhdistykset, metsäteollisuusyritykset, maakunnalliset sahat, metsäpalveluyritykset, vesiensuojelua kouluttavat toimijat, vesiensuojeluyhdistykset, Suomen metsäkeskus, Vesiensuojeluhankkeissa mukana olevat toimijat (Vanajavesikeskus ja Vesijärvisäätiö). Vesiensuojelua pyritään toteuttamaan erillisillä hankerahoituksilla, maanomistajien omilla varoilla, vesiensuojeluyhdistysten kanssa yhteistyötoimin. Toimenpiteiden seuranta toteutetaan: jatkuvapeitteisen metsänhoidon pinta-alan lisäystä turvemailla seuraamalla, Suomen metsäkeskuksen paikkatietoaineistojen käytön tuen ja lisäämisen sekä hyödyntämisen seurannalla. Vesielinympäristöjen ennallistamista seurataan luonnonhoitohankkeiden toteutumisen kautta.

7 Päämäärä 3: Rakennamme kilpailukykyistä toimintaympäristöä uudistuvalle ja vastuulliselle metsäalalle sekä vahvistamme tiedolla johtamista ja osaamista metsäalalla

Hämeen maakunta-alue on kohtuullisen kilpailukykyinen toimintaympäristö. Erityisesti sahateollisuusyritykset ovat viime vuosina tehneet merkittäviä investointeja uudistamalla Hämeessä sijaitsevia sahojaan. Tukkipuun lisäkäytölle nähdään hyviä mahdollisuuksia, mikäli metsänomistajat tarjoavat riittävästi puuta ostettavaksi. Metsäalan toimijoiden runsas määrä, toimijoiden kattavat ja monipuoliset palvelut sekä metsäpalveluyrittäjien verkostoituminen parantavat toimintaympäristön kilpailukykyä.

Kanta-Hämeessä on noin 60 ja Päijät-Hämeessä noin 70 koneellista palvelua tarjoavaa yrittäjää. Koneyrittäjäkunta uudistuu ja kehittyy tarjoten ammattitaitoista osaamista metsien hoitoon ja käyttöön. Myös infra- ja logistiikkapalveluiden tarjonnan tilanne on kohtalainen. Ajoittain haasteena on ollut kuljettajapula.

Hämeen maakunta-alueella luonnonvara-alan koulutustarjonta on laajaa. Koulutusta tarjoavat Hämeen ammattikorkeakoulun ja Hämeen ammatti-instituutin metsäopetus, Lappeenrannan–Lahden teknillinen yliopisto (LUT), Lahden ammattikorkeakoulu ja koulutuskeskus Salpaus. Lisäksi Metsäkeskus ja alueella toimivat metsänhoitoyhdistykset tarjoavat koulutusta metsäalan toimijoille ja metsänomistajille.

7.1 Toimenpide: Metsävaratietoa hyödynnetään tehokkaasti

Tuemme metsävaratiedon tehokasta hyödyntämistä.

Metsäkeskuksen tuottama metsävaratietoa on toimijoiden käytössä digitaalisena tietona metsätietostandardin ja tiedonluovutuksen lainsäädännön mahdollistamalla tavalla.

Valmistuneista inventointialueista jaetaan analysointitietoa metsänomistajille Metsään.fi-verkkopalvelussa ja joukkoistettuina tiedotteina.

Hämeen metsiin kohdentuvat tietotuotteet ovat saatavilla niin toimijoille kuin metsänomistajille avoimen rajapinnan kautta ja Metsäkeskuksen kotisivuilla julkaistavina teemakohtaisina PowerBI-raportteina.

Toimenpiteen toteuttajat, rahoitus ja seuranta

Suomen metsäkeskus huolehtii siitä, että ajantasaista ja analysoitua metsävaratietoa tuotetaan vuosittain metsävaratietojen inventoinneista tehokkaasti toimijoiden käyttöön.

Metsäkeskus tarjoaa tietopalvelutuotteita toimijoiden saataville. Metsävaratietoa jaetaan maa- ja metsätalousministeriön maksullisuusasetuksen mukaisesti. Osa Suomen metsäkeskuksen tarjoamista tiedoista on avointa metsä- ja luontotietoa, joka on saatavilla maksuttomasti.

[Metsäkeskuksen avoin metsä- ja luontotieto](#)

7.2 Toimenpide: Edistetään metsille myönteistä maankäytön suunnittelua

Edistämme metsille myönteistä maankäytön suunnittelua parhaiten pyrkimällä vuorovaikutukseen ja osallistumisen vahvistamiseen.

- Vahvistetaan vuorovaikutteista maankäytön suunnittelua Hämeen maakunta-alueilla.
- Pyritään osallistamaan metsäalan toimijoita ja vahvistamaan heidän vaikutusmahdollisuuksiaan kaavoitusprosessien valmisteluvaiheissa.
- Pyritään edistämään suositusmuotoisia kaavojen suunnittelumääräyksiä ja kaavojen digitalisointia.

Voimassa olevat maakunta- ja yleiskaavat tulisi saada avoimesti nähtäville ja saataville, mikä mahdollistaisi sähköisen ja sujuvan kaavoitukseen liittyvän asioiden metsällisten toimenpiteiden osalta.

M- ja V-alkuisille (metsätalous ja virkistys) suunnittelumääräyksille ei tule määrittää Hämeen maakunnissa maisematyölupavelvoitetta, koska M- ja V-alkuiset maa-alue-rajaukset ovat metsälain vaikutusten ja metsäviranomaisen päätöksille alisteisia.

Mikäli Hämeen metsäohjelma-alueilla kunta on kaavoittanut edellä mainittuja yleiskaava-alueita siten, että maisematyöluja tarvitaan metsiä käsiteltäessä mm. uudistamishakkuumenetelmin on ohjeistus ristiriitainen voimassa olevan metsälainsäädännön kanssa. Tämä omalta osaltaan vaikeuttaa ja osittain jopa estää Hämeen metsiin kohdistuvaa sujuvaa sähköistä asiointia ja oikeellisen päätöksentekoa ja viivästyttää merkittävästi metsänhoito- ja hakkuutoimenpiteiden suunnitelmallisen ja korjuuolosuhteisiin vaikuttavan toteutuksen.

Lisäksi Hämeessä edistetään infrarakentamista mm. junaterminaalien ja lastausalueiden käytön osalta, mikä mahdollistaa puutavaran ratakuljetukset Hämeessä.

Toimenpiteen toteuttajat, rahoitus ja seuranta

Toimenpiteiden toteuttajina toimivat metsänhoitoyhdistykset, metsäteollisuusyritykset, maakunnalliset sahat, metsäpalveluyritykset, metsäkoneyrittäjät, jotka vastaavat puutavaran kaukokuljetuksesta, välivarastoinnista ja terminaalitoiminnoista. Suomen metsäkeskus, elinvoimakeskukset ja Päijät-Hämeen ja Hämeen liitot.

Toimenpiteiden seuranta toteutetaan vaikuttavuuden seurantana, joka mahdollistaa vuorovaikutusten seurannan sidosryhmä- ja viranomaisneuvotteluihin osallistumisten osalta.

7.3 Toimenpide: Satsataan Hämeen nuoriin

Huolehdimme luonnonvara-alan monipuolisen perus- ja jatkokoulutustarjonnan säilymisestä ja kehittämisestä Hämeen maakunnissa.

Metsätoimialojen tulevaisuutta turvataan tarjoamalla luonnonvara-alojen nuorille mahdollisuuksia toteuttaa opiskeluihin sisältyvät harjoittelut Hämeessä.

Metsänomistajakunnan nuorennusta edistetään tarjoamalla sukupolvenvaihdokseen liittyvää neuvontaa metsäalan toimijoiden ja kehittämishankkeiden keinoin.

Toimenpiteen toteuttajat, rahoitus ja seuranta

Toimenpiteiden toteuttajina toimivat; 4 H järjestö ja Suomen partiolaiset, metsäalan toimijat ja luonnonvarakoulutusta toisella kouluasteella tarjoavat oppilaitokset, ammattikorkea- ja tiedekorkeakoulutusta tarjoavat oppilaitokset.

Toimenpiteen toteutusten seurantana ovat koulutusmäärät ja luonnonvara-alan koulutusten tutkintosuoritukset ja nuorille suunnatut työelämään tutustumisen tet-harjoittelupaikat ja oppisopimuskoulutuspaikat. Koordinointivastuu on vielä tällä hetkellä avoinna.

7.4 Toimenpide: Parannetaan yksityistiestöä

Aktivoimme Hämeen maakunta-alueilla tiekuntia, jotka hallinnoivat ja vastaavat yksityisteiden ympärivuotisesta kunnossapidosta ja liikennöintimahdollisuuksista.

- Tarjotaan Metsäkeskuksen toteuttamassa Tiesit-hankkeessa tuotettua tietoa teiden kunnosta tiekuntien käyttöön.
- Kehitetään uusia rahoitusmalleja ja pilotoidaan teiden osittaiseen korjaukseen kehitettyä niin sanottua ”Pehko-korjausmallia”.
- Vaikutetaan alueen tiestön perusparannuksiin hyödyntämällä olemassa olevat vuotuiset rahoitusmahdollisuudet niin elinvoimakeskusten kuin Metsäkeskuksen puuntuotannon Metka-rahoitusohjelmasta.

Toimenpiteen toteuttajat, rahoitus ja seuranta

Toimenpiteiden toteuttajina toimivat: Suomen metsäkeskus, metsänhoitoyhdistykset, metsäteollisuusyritykset, Suomen sahat, metsäpalveluyrittäjät ja Hämeessä toivat maanrakennusalan yrittäjät ja tiekuntapalveluita tuottavat yrittäjät.

Yksityistiestön parantamiseen kohdennettua rahoitusta ja tiekuntien aktivointiin kohdennettua kehittämishankerahoitusta haetaan alueellisilta elinvoimakeskuksilta Manner-Suomen maaseutuohjelmasta vuosille Hämeen metsäohjelman toteutukseen vuosille 2026–2030. Metka-rahoitusta on haettavissa vuotuisten rahoitusmahdollisuuksien puitteissa metsäteiden perusparannuksiin (Metka-rahoitusehtojen täyttyessä) ja Elinvoimakeskuksista on mahdollisuus hakea

rahoitusta yksityistiestön kunnostamiseen ja Hämeen maakuntien kunnista on mahdollista hakea teiden kunnostamisavustusta pääosin niille teille, joiden varsilla on pysyvää ympärivuotista asumista. Teiden kunnostamisen seuranta toteutetaan Luonnonvarakeskuksen, Suomen metsäkeskuksen, alueellisten elinvoimakeskusten ja kuntien töiden toteutusten vuosityöseurannasta.

8 Päämäärä 4: Viestitään monikanavaisesti Hämeen metsäohjelman toteutuksesta

Hämeen metsäohjelmasta vuosille 2021–2025 on viestitty lähinnä Metsäkeskuksen verkkosivujen kautta. Metsäohjelman toteutuksesta on vuosittain raportoitu Hämeen metsäneuvostolle. Raportointi on pohjautunut pitkälti mittareiden avulla toteutettuun metsäohjelman tavoitteiden seurantaan. Metsäkeskus on informoinut alueellisia keskeisiä sidosryhmiä ja kumppaneita Hämeen metsäohjelman päämääristä, tavoitteista ja toteutuksen seurannasta vuosittain yhteistyökeskusteluiden muodossa.

8.1 Toimenpide: Tehostetaan vuorovaikutusta ja monikanavaista viestintää

Vuorovaikutuksen ja viestinnän tehostamiseksi toteutamme tapahtumia ja teemme viestintää.

Metsäalan sidosryhmille ja toimijoiden kohderyhmille järjestetään teemakohtaisia tapahtumia. Toimijayhteistyönä pyritään järjestämään seudullisia retkeilyjä ja tapahtumayhteistyön päiviä, joihin kutsutaan mukaan laajasti sekä eri metsäalan toimijoita että metsien hoidosta ja käytöstä kiinnostuneita sidosryhmiä ja metsänomistajia.

Uutena viestintätoimenpiteenä toteutetaan toimijayhteistyönä teemakohtaisia blogitekstejä ajankohtaisista metsään liittyvistä tavoitteista ja toimenpiteistä. Metsäkeskuksen elinkeinopäällikkö koordinoi metsäohjelma-alueella blogikirjoituksia. Blogeissa käsiteltävät metsälliset asiat ja teemat keskustellaan kumppanuusohjelmapalavereissa ja kumppanuuspalavereissa saadaan uusia ideoita.

Metsälliset alueelliset tietoaineistot tarjotaan verkosta toimittajille käyttöön, mikä parantaa artikkeleiden asiasisältöjen laatua. Ajantasaisen tietoaineiston tarjoaminen PowerBI-raportteina ja graafeina parantaa tietoaineistojen hyödynnettävyyttä visualisointi tuo asiasisällön helpommin ymmärrettävään muotoon. Objektiivisen tiedon tarjoaminen Hämeen metsistä, alueellisesta

jalostustoiminnasta ja metsissä työskentelevistä toimijoista tukee kiinnostusta metsäalaan sekä metsän- ja luonnonhoitoon.

Toimenpiteen toteuttajat, rahoitus ja seuranta

Viestinnällisiä toimenpiteitä toteutetaan Hämeen metsäohjelman toteutukseen sitoutuneiden tahojen kanssa tiiviissä yhteistyössä. Metsäkeskuksen elinkeinopäällikkö koordinoi toteutusta, joka tehdään kunkin toimijan omalla toteutusrahoituksella. Toteutuksesta keskustellaan säännöllisesti Hämeen metsäneuvoston kokouksissa jäsenten kesken, jolloin sovitaan blogitekstien seuraavista teemoista ja kirjoitusvastuista, tarkastellaan aikaisempia toteutuksia ja analysoidaan niistä saatua palautetta.

9 Toimeenpano ja seuranta

Maakunnallinen metsäneuvosto edistää ja seuraa toimenpiteiden toteutumista. Ohjelman välitarkastus ja toimenpiteiden päivittäminen tehdään vuonna 2028.

Metsäneuvostot antavat vuosittain metsäkeskuksen johtokunnalle lausunnon, jossa esitetään valtion tukien tarve eri toimenpiteille sekä tarvittavan määrärahan suuruus. Tukisuunnitelman on pohjauduttava metsäohjelman tavoitteisiin. Metsätalouden kannustinjärjestelmän tavoitteet päivittyvät vuosittain (vuoden 2025 tavoitteet on esitetty [liitteessä 2](#)).

Yhteistyö alueella ohjelman toimeenpanossa, toimeenpanoryhmät

Metsäohjelman toteutuksessa tehdään tiivistä yhteistyötä sidosryhmien kanssa. Toimeenpanoryhmät jatkavat tarvittaessa työtä mm. vuosittain kokoontumalla ja arvioimalla toteutusta tekemällä kehittämis ehdotuksia toteutukseen.

9.1 Priorisointi ja ohjelman toimenpiteiden vuosiseuranta

Metsäneuvosto seuraa tavoitteiden edistymistä sekä toimintaympäristön kehitystä ja tekee tarvittaessa muutoksia ohjelmaan toimenpiteisiin priorisoimalla.

Toimenpiteisiin valittujen mittareiden lisäksi seurannassa voidaan käyttää myös muuta saatavilla olevaa tietoa, kuten [Metsäkeskuksen avointa metsä- ja luontotietoa](#) ja [koostetta metsien kehityksestä maakunnittain](#). Erilaisiin aineistoihin perustuen Metsäkeskuksen asiantuntijat voivat tuottaa tausta-aineistoa maakuntien yleisen kehityksen seurannan tueksi. Esimerkkejä tällaisista analyyseistä ovat [liitteessä 3](#) esitetty hakkuupotentiaalin laskenta ja [liitteessä 4](#) esitetyt metsänhoitoehdotukset.

10 Vaikutusten arviointi

Vaikutusten arvioinnin menetelmä

Vaikutusten arvioinnissa tarkastellaan ohjelman taloudellisia, ekologisia, sosiaalisia ja kulttuurivaikutuksia sekä tavoitteiden saavuttamiseen vaikuttavia epävarmuustekijöitä. Arviointi on etukäteisarviointia siitä, millaisia merkittäviä vaikutuksia ohjelman toimenpiteillä olisi toteutuessaan.

Hämeen metsäohjelman vaikutusten arvioinnin ryhmä koottiin keskeisistä hämäläistä toimijoista ja kokoonpanon vahvisti alueellinen metsäneuvosto.

- Timo Kukkonen, Hämeen ely-keskuksesta
- Päivi Pokki, 4 H
- Timo Hannonen, Alhaisen-Kirilän yhteismetsä
- Eero Poikonen, Metsänhoitoyhdistys Etelä-Suomi
- Teemu Tolppa, Metsäkonepalvelu Oy
- Joonas Ojasalo, Koskinen Oy
- Jouni Rantala, Suomen metsäkeskuksesta toimi arviointiryhmän sparraajana ja sihteerinä ja kirjasi arviointiryhmän näkemyksen Hämeen metsäohjelman luonnoksesta.

Metsäneuvosto käsitteli tehdyn vaikutusten arvioinnin ja huomioi arvioinnin tulokset ohjelmaluonnoksen viimeistelyssä ennen ohjelman lähettämistä sidosryhmien lausunnoille.

10.1 Arviointi: Metsät ovat aktiivisessa kestävässä ja monipuolisessa käytössä

Hämeen metsäohjelman vaikutuksien arvioinnista tehtiin seuraavia havaintoja päämäärästä ”Metsät ovat aktiivisessa kestävässä ja monipuolisessa käytössä”:

Taloudelliset, ekologiset, sosiaaliset ja kulttuurilliset vaikutukset arvioitiin hyvin myönteisiksi toimenpiteiden osalta, joissa vahvistetaan metsien kasvua oikea-aikaisilla ja laadukkailla toimenpiteillä. Epävarmuustekijöitä havaittiin olevan toimenpiteiden toteutukseen vaikuttavat resurssi- ja rahoitusvajeet, kannusteiden riittämättömyys ja metsänomistajien kannustamisen ja tukemisen riittävät tukitoimet.

Myös toimenpiteet, joissa huolehditaan metsien elinvoimaisuudesta sekä ennakoidaan ja torjutaan metsätuhoja, arvioitiin edellä kuvattujen osavaikutusten osalta hyvin myönteisiksi. Epävarmuustekijöitä havaittiin olevan metsätuhojen alttiuden lisääntymisen seurauksena, äkillisien myrskytuhojen ja niitä seuraavien kaarnakuoriaistuhon takia. Varautumattomuus niin metsänomistajien kuin toimijoiden tietoisuuden ja toimintakykyisyyden osalta luovat epävarmuutta.

Metsänkäsittelymenetelmien monipuolistaminen arvioitiin taloudellisilta vaikutuksiltaan neutraaliksi ja ekologisilta, sosiaalisilta ja kulttuurillisilta vaikutuksiltaan myönteisiksi. Epävarmuutta havaittiin olevan menetelmien käytöstä, kiertoaikaa pidentävistä seurannaistuhoriskeistä ja metsänomistajien ja ammattilaisten näkemysten eroista. Myös lainsäädännön, käytännön toiminnan suositushjeistuksen muutokset ja markkinoilta tulevat vaatimukset lisäävät epävarmuutta kasvattaen.

10.2 Arviointi: Vahvistamme metsien elinvoimaisuutta, monimuotoisuutta ja sopeutumiskykyä

Päämäärän vahvistamme metsien elinvoimaisuutta, monimuotoisuutta ja sopeutumiskykyä arvioitiin seuraavasti:

Päämäärän ekologist ja kulttuurilliset vaikutukset koettiin hyvin myönteisiksi ja taloudelliset ja sosiaaliset vaikutukset myönteisiksi.

Päämäärän saavuttamiseksi tehtävistä toimenpiteistä sekapuustoisuuden edistäminen ja ennaltaehkäisevän ja aktiivisen vesiensuojelun edistäminen arvioitiin vaikutuksiltaan hyvin myönteisiksi toimenpiteiksi ekologisten ja kulttuurillisten vaikutusten osalta. Sekapuustoisuuden lisäämiseen luovat epävarmuutta tulevaisuuden markkinanäkymät ja hinnoittelu, taimikoiden kasvatuksen metsänhoitosuositusten muutokset ja ilmastonmuutos.

Metsien vapaaehtoisen suojelun ja luonnonhoidon edistäminen arvioitiin myönteiseksi toimenpiteeksi ekologisilta ja kulttuurillisilta vaikutuksiltaan. Epävarmuutta aikaansaa suojelun kohdentuminen eli suojellaanko arvokkaimpia luontokohteita vai kohdentuuko suojelu vähemmän arvokkaisiin kohteisiin.

Talousmetsien monimuotoisuuden lisääminen arvotettiin taloudellisilta vaikutuksiltaan kielteiseksi. Vaikutukset puuraaka-aineen saatavuuteen luovat epävarmuutta kuten myös luontoarvojen kehittymättömät markkinat ja luontoarvojen hinnoittelu.

10.3 Arviointi: Rakennamme kilpailukykyistä toimintaympäristöä uudistuvalla ja vastuullisella metsäalalla sekä vahvistamme tiedolla johtamista ja osaamista metsäalalla

Päämäärän rakennamme kilpailukykyistä toimintaympäristöä uudistuvalla ja vastuullisella metsäalalla sekä vahvistamme tiedolla johtamista ja osaamista metsäalalla vaikutukset arvioitiin seuraavasti: Päämäärän taloudelliset, sosiaaliset ja kulttuurilliset kokonaisvaikutukset arvioitiin hyvin myönteisiksi ja ekologiset vaikutukset myönteisiksi.

Päämäärän saavuttamiseksi tehtävistä toimenpiteistä metsävaratietoja hyödyntäminen tehokkaasti arvioitiin taloudellisilta, ekologisilta, sosiaalisilta ja kulttuurillisilta vaikutuksiltaan hyvin myönteisiksi. Epävarmuustekijöinä arvioitiin olevan tuotetun tiedon luotettavuus ja laatu.

Toimenpiteen, jossa edistetään metsille myönteistä maankäytön suunnittelua, arvioitiin taloudellisilta, sosiaalisilta ja kulttuurillisilta vaikutuksiltaan hyvin myönteisiksi. Epävarmuutta lisää yleiskaavojen suunnittelumääräysten epäyhtenäisyys, mikä vaikeuttaa metsien hyödyntämistä ja sähköistä sujuvaa asiointia.

Hämeen nuoriin ja metsätiestön kunnostaminen panostaminen koettiin taloudellisilta, sosiaalisilta ja kulttuurisilta vaikutuksiltaan hyvin myönteisiksi. Epävarmuutta aiheuttaa nuorten metsäalalle hakeutumisesta ja metsällisten ammattien kiinnostavuudesta, metsäalan pitokyvystä ja imagosta. Metsätiestön kunnostamisen epävarmuustekijöinä koettiin olevan tukirahoituksen riittävyys ja saatavuus ja tieisännöinnin vähäisyys ja osaamisen puutteet teiden hoidossa ja kunnossapidossa.

10.4 Arviointi: Monikanavainen Hämeen metsäohjelman viestintä

Neljännän päämäärän eli monikanavaisen Hämeen metsäohjelman viestinnän toteutuksen vaikutukset arvioitiin kokonais- ja osavaikutusten osalta myönteisiksi. Epävarmuutta aikaansaa, osaammeko viestiä yhteistyössä metsäohjelman toteutuksesta kohderyhmille kiinnostavasti. Myös maakunnallisten kohderyhmien tavoittaminen monikanavaisella viestinnällä ja viestinnän onnistumisen ja vaikuttavuuden aikaansaaminen ja viestinnän onnistumisen mittaaminen aikaansaa osaamis- ja onnistumishaasteita Hämeeseen.

11 Liitteet

Liite 1: Valtakunnallisen tilannekuvan yhteenveto

Metsäkeskuksen asiantuntijat tuottivat metsäneuvostoille ja metsäohjelmien valmisteluryhmille valtakunnallisen metsäalan tilannekuvan ohjelmien laatimisen ja alueiden tilannekuvien laatimisen tueksi.

Analyysissa tarkastelussa olivat poliittiset, taloudelliset, sosiaaliset ja kulttuuriset, tekniset, ekologiset ja lainsäädännölliset näkökulmat (PESTEL-analyysi).

Poliittinen (P) tilannekuva on muuttunut huolestuttavaksi ja sisältää huomattavan määrän epävarmuuksia. Venäjän hyökkäyssodan aiheuttama epävarmuus niin talouteen kuin energiasektorillekin ovat nopeuttaneet energiaomavaraisuuden kehittymistä. Samalla puun hinta on noussut.

Monimuotoisuuden heikentymiseen ja ilmastonmuutokseen liittyvät kansainväliset sekä EU:n metsä-, energia- ja ympäristöpoliittiset sitoumukset ja sopimukset vaikuttavat lähitulevaisuudessa merkittävästi Suomen metsäsektoriin. Muutokset tulevat näkymään mm. kansallisissa toimissa luonnon ennallistamiseksi sekä metsien kasvun ja hiilensidonnan lisäämistoimissa.

Taloudessa (E) metsätalouden merkitys Suomen kansantaloudelle on merkittävän suuri ja se on kasvamassa puun kysynnän lisääntymisen myötä. Alan liikevaihto ja työpaikat ovat taantuman jälkeen hiljalleen kasvamassa talouden epävarmuudesta huolimatta. Ilmastonmuutoksen myötä lisääntyvät metsätuhoriskit on huomioitava uhkana metsätaloudelle monimuotoisuutta korostavina ilmastokestävinä toimina. Myös metsien monipuolinen käyttö korostuu metsätalouden rinnalla.

Sosiaaliset ja kulttuuriset näkökulmat (S) sisältävät monipuolisen joukon muutostekijöitä, joilla on suuri vaikutus metsien käyttöön. Suomalaisilla on pääosin vahva metsäsuhde. Metsäsuhde kaipaa uudistamista, kun entistä suuremmalla joukolla ei ole suoraa suhdetta omaan metsään. Julkinen keskustelu metsien hyödyntämisestä on tällä hetkellä valitettavan kärjistynyttä ja polarisoitunutta. Metsien omistusrakennetta olisi syytä korjata aiemmin tehtävillä sukupolvenvaihdoksilla ja aktiivisella kuolinpesien purkamisella. Tällä olisi vaikutuksensa myös metsien aktiiviseen hoitoon ja metsien kasvuun. Lasten ja nuorten metsäosaamisen lisääminen edistäisi tulevien sukupolvien myönteistä suhtautumista metsien kestävään käyttöön. Tällä olisi oma vaikutuksensa myös metsäalan kiinnostavuuteen opiskelualana. Haasteena kun on jo tällä hetkellä alan työvoiman saatavuus ja koulutuksen saavutettavuus tehtyjen säästöjen myötä.

Teknisestä (T) näkökulmasta metsäala kehittyy edelleen nopeasti. Entistä huomattavasti tarkemmassa kaukokartoitus pohjaisessa metsätiedon tuottamisessa pystytään tuottamaan lisäksi tietoa muun muassa metsien muusta rakenteesta, hiilensidonnasta ja monimuotoisuudesta. Teknologinen kehitys parantaa konetyön tuottavuutta ja uudet menetelmät tehostavat työtapoja. Suuri ongelma on alemman tieverkon ja sen siltojen kunto ja niihin liittyvä korjausvelka.

Ekologinen (E) näkökulma on vahvistunut metsien hyödyntämisessä. Talousmetsien luonnonhoito on kiinteä osa metsänhoitoa. Tavoitetaso monimuotoisuudessa tulee nousemaan EU:n biodiversiteettistrategian ja ennallistamisasetuksen ja muun tulevan EU-sääntelyn myötä. Kansallinen ennallistamissuunnitelma valmistuu viimeistään elokuussa 2026. Lisäksi suurella osalla alueista laaditaan luonnon monimuotoisuuden ohjelmia (LUMO). Ohjelmilla tulee olemaan suuria vaikutuksia metsien käyttöön. Tarkempi toimeenpano selviää myöhemmin ja se on huomioitava jatkossa metsäohjelmien sisällössä sekä toimeenpanossa.

Lait (L), määräykset ja muut ohjauskeinot vaikuttavat koko ajan enemmän siihen, miten metsiä voidaan hyödyntää. Yleisesti voidaan sanoa, että metsäalaa ohjaa entistä enemmän muilta toimialoilta tuleva ohjaus. Erityisesti monet EU-aloitteet koskevat metsiä. Etenkin maatalous-, ympäristö- sekä ilmasto- ja energiapolitiikassa on useita asetuksia ja direktiivejä, jotka vaikuttavat suoraan tai välillisesti myös metsätalouteen sekä -teollisuuteen.

Metsätalouden määräraikaisen kannustejärjestelmälain (Metka) perusteluiden mukaan tukijärjestelmällä kannustetaan maanomistajia aktiivisiin ja oikea-aikaisiin toimiin. Tuettavia työlajeja ovat taimikon ja nuoren metsän hoito, terveyslannoitus, suometsän hoitosuunnitelma, suometsän vesiensuojelutoimenpiteiden ja piennarteiden tekeminen, metsätaloutta palvelevien yksityisteiden perusparantaminen, ympäristötuki, metsäluonnon hoito ja kulutus. Määräraha on ollut pienenemään päin.

Päättäneellä EU-kaudella 2019–2024 annettiin lukuisia asetuksia, joilla ohjataan metsien käyttöä. Taustalla vaikutti Vihreän kehityksen ohjelma, jolla pyritään hillitsemään ja sopeutumaan ilmastomuutokseen sekä estämään luonnon monimuotoisuuskatoa. Niiden pohjalta laaditaan parhaillaan monia kansallisia toimeenpanosuunnitelmia. Niiden vaikutus metsien käyttöön tulee tulevaisuudessa olemaan suuri, kuten aiemminkin on todettu.

Ennallistamisasetus (EU) edellyttää, että luontodirektiivin kunkin luontotyyppien heikentyneestä pinta-alasta on toteutettava ennallistamistoimia 30 prosentilla vuoteen 2030 mennessä. Vuoteen 2040 mennessä ennallistamistoimien on

katettava 60 prosenttia ja vuoteen 2050 mennessä 90 prosenttia luontotyyppiryhmien heikentyneestä pinta-alasta.

Metsäkatoasetuksen (EU) myötä toimijoille tulee velvollisuus selvittää käyttämänsä puun alkuperä ja hankintaketju, millä osoitetaan, ettei se aiheuta metsäkatoa. Suomessa metsäkatoasetuksen kansallista soveltamista valmistelewan työryhmän toimikautta on jatkettu vuoden 2025 loppuun.

Uusiutuvan energian direktiivi (RED III) (EU) tiukentaa metsäbiomassan kestävyyskriteerejä, mutta tämän vaikutusten arvioidaan jäävän suhteellisen vähäiseksi.

Liite 2: Metsätalouden kannustinjärjestelmän tavoitteet

Puuntuotannon tuet

Maa- ja metsätalousministeriön vahvistamat puuntuotannon tuet (Metka) 2025. Eurot on muutettu suoritteiksi arvioidun keskihinnan mukaan. Suoriteluvut on pyöristetty lähimpään kymmeneen tai sataan. Tavoitteet asetetaan vuosittain.

Maakunta	Taimikon ja nuoren metsän hoito, ha	Terveyslannoitus, ha	Suometsän hoito, ha	Metsätien perusparannus, m
Etelä-Karjala	3 100	410	100	6 200
Etelä-Pohjanmaa	8 000	1 400	580	8 200
Etelä-Savo	8 500	1 210	100	6 100
Kainuu	4 900	1 330	310	8 400
Kanta- Häme	2 900	620	170	6 100
Keski-Pohjanmaa	1 900	530	300	5 900
Keski-Suomi	9 400	1 080	290	9 200
Kymenlaakso	2 100	380	130	5 900
Lappi	10 300	1 010	620	39 000
Pirkanmaa	6 200	580	230	9 100
Pohjanmaa	3 500	640	1 460	14 700
Pohjois-Karjala	6 600	2 180	330	13 100
Pohjois-Pohjanmaa	14 500	3 250	2 090	39 200
Pohjois-Savo	10 300	4 620	450	6 800
Päijät-Häme	3 900	420	110	6 100
Satakunta	3 600	460	400	6 400
Uusimaa	2 700	410	130	13 600
Varsinais-Suomi	3 500	470	180	5 900
Yhteensä	106 000	21 000	8 000	210 000
Suoritetavoite yht.	106 000 ha	21 000 ha	8 000 ha	210 km
€/ha, €/m	279	167	210	12
Pienpuun keruutavoite	40 000 ha			

Luonnonhoidon tuet

Metsäluonnon hoidon edistämisen tukivarojen (Metka) käytön suunnitelma maakunnittain vuonna 2025. Edeltävien vuosien tukivarojen käyttö ohjaa tulevaa tukien käytön suunnittelua. Tukien jakautumiseen työlajien välillä on mahdollista tehdä muutoksia ja tukivaroja voidaan siirtää eri alueille tarpeen mukaan, jos varoja jää käyttämättä.

Maakunta	Luonnonhoito (€)	Ympäristötuki (€)	Yhteensä (€)
Etelä-Karjala	144 726	1 101 246	1 245 972
Etelä-Pohjanmaa	211 962	996 658	1 208 620
Etelä-Savo	266 443	1 106 641	1 373 084
Kainuu	231 822	1 111 360	1 343 182
Kanta-Häme	246 550	1 118 123	1 364 673
Keski-Pohjanmaa	137 353	902 474	1 039 827
Keski-Suomi	208 967	1 158 454	1 367 421
Kymenlaakso	130 000	1 035 028	1 165 028
Lappi	266 363	1 259 724	1 526 087
Pirkanmaa	261 862	1 165 980	1 427 842
Pohjanmaa	135 095	858 657	993 752
Pohjois-Karjala	216 118	1 176 271	1 392 389
Pohjois-Pohjanmaa	405 587	1 625 231	2 030 818
Pohjois-Savo	299 564	1 215 335	1 514 899
Päijät-Häme	206 745	1 194 928	1 401 674
Satakunta	130 000	969 091	1 099 091
Uusimaa	232 596	1 147 356	1 379 952
Varsinais-Suomi	138 681	1 126 059	1 264 740
Yhteensä	3 870 432	20 268 616	24 139 049

Taulukon jaottelu perustuu valtion talousarvioesitykseen, jossa esitetään ympäristötuki erillisenä ja luonnonhoitoon ovat yhdistettyinä metsäluonnon hoitohankkeet, Helmi-elinympäristöohjelman toimenpiteet ja kulutus.

Valtakunnallinen tavoitetaso metsäluonnon hoidon edistämisen työmäärille

Tavoitetaso metsäluonnon hoidon edistämisen työmäärille vuonna 2025. Tavoitetasot määritellään maa- ja metsätalousministeriön ja Metsäkeskuksen välisessä tulossopimuksessa.

Tavoitteet on jaoteltu Metso- ja Helmi-ohjelmien sekä vesienhoidon toimenpideohjelmien tavoitteisiin. Maakuntakohtaista jaottelua ei tehdä, koska luonnonhoidon työlajien elinympäristöistä, suunnitteluun ja toteutukseen käytössä olevista resursseista ja muista vaikuttavista tekijöistä ei ole käytössä yksityiskohtaista maakunnittaista tietoa.

Helmi-ohjelman valtakunnallinen toimeenpano:

Toimenpide	Tavoite
Soiden ennallistaminen	400 ha/v
Vesien palautus suojelusoille	6 kpl/v
Lintukosteikkojen perustaminen ja kunnostus	8 kpl/v

Muut toimenpiteet:

Toimenpide	Tavoite
Kulotus	200 ha/v
Vesiensuojelun toimenpideohjelman hankkeet	10 kpl/v

Liite 3: Hakkuupotentiaalilaskelma maakunnittain

Taulukossa on esitetty maakunnittainen suurimpaan ylläpidettävissä olevaan hakkuukertymään perustuva hakkuupotentiaali (ha/v) vuosille 2025–2034.

Taulukko kuvaa myös, miten hakkuukertymä voitaisiin toteuttaa.

Arvio hakkuupotentiaalista hakkuutavoittain on tehty Metsäkeskuksen metsävaratietojen pohjalta. Metsävaratieto on sovitettu [Luonnonvarakeskuksen arvioihin](#) suurimmasta ylläpidettävissä olevasta (SY) aines- ja energiapuun hakkuukertymästä.

Maakunta	Kasvatushakkuu	Uudistushakkuu	Jatkuva kasvatus	Yhteensä
Etelä-Karjala	15 600	3 700	400	20 000
Etelä-Pohjanmaa	25 100	12 300	500	38 000
Etelä-Savo	35 800	13 000	1 100	50 000
Kainuu	41 200	11 400	3 200	56 000
Kanta-Häme	10 700	4 100	300	15 000
Keski-Pohjanmaa	10 200	2 800	400	13 000
Keski-Suomi	48 200	13 500	1 600	63 000
Kymenlaakso	11 300	3 000	300	15 000
Lappi	82 200	16 900	10 700	110 000
Pirkanmaa	29 600	10 900	1 100	42 000
Pohjanmaa	21 400	4 300	300	26 000
Pohjois-Karjala	50 000	16 000	2 100	68 000
Pohjois-Pohjanmaa	72 800	22 600	5 500	101 000
Pohjois-Savo	51 700	15 400	1 500	69 000
Päijät-Häme	12 200	5 000	400	18 000
Satakunta	15 100	6 100	500	22 000
Uusimaa	13 800	6 200	900	21 000
Varsinais-Suomi	13 300	6 900	400	21 000
Yhteensä	560 000	174 100	31 200	765 000

SY:n ja täysimääräisten ensiharvennusten määrittämisessä on käytetty metsävaratiedon kymmenen vuoden keskiarvoa suhteellisista hakkuukertymistä hakkuutavoittain.

Hakkuukertymät hakkuutavoittain on muutettu pinta-aloiksi (hehtaareiksi) vuoden 2024 metsänkäyttöilmoitusten keskimääräisten maakunnittaisten hakkuukertymien (m³/ha) pohjalta.

Jatkuvan kasvatuksen osuuden määrittelyssä lähteenä on käytetty Metsäkeskuksen metsänkäyttöilmoituksia vuodelta 2024. Lähteenä on käytetty

Metsäkeskuksen metsänkäyttöilmoituksia vuodelta 2024. Jatkuvan kasvatuksen keskimääräinen poistuma on laskettu käyttäen Luonnonvarakeskuksen synteesiraportin mukaista keskipoistumaa ($7,2 \text{ m}^3/\text{ha}/\text{v}$ * hakkuukiertona 15 vuotta = $108 \text{ m}^3/\text{ha}$).

Liite 4: Hoitoehdotukset

Taulukossa on kuvattu hoitoehdotukset (ha/v) maakunnittain vuosille 2025–2034. Ehdotukset perustuvat Metsäkeskuksen metsävaratietoon.

Varhaishoidon perusteena on seuraavan viiden vuoden tarpeen keskiarvo, taimikonhoidossa ja nuoren metsän hoidossa seuraavan kymmenen vuoden tarpeen keskiarvo.

Maakunta	Taimikon varhaishoito	Taimikonhoito	Nuoren metsän hoito
Etelä-Karjala	6 300	3 200	1 100
Etelä-Pohjanmaa	11 900	5 600	2 500
Etelä-Savo	14 800	7 300	2 400
Kainuu	9 400	5 100	3 200
Kanta-Häme	5 100	1 800	900
Keski-Pohjanmaa	3 500	1 600	700
Keski-Suomi	15 700	7 200	2 900
Kymenlaakso	4 400	2 000	700
Lappi	16 800	8 500	1 500
Päijät-Häme	5 600	2 500	900
Pirkanmaa	13 800	5 400	1 900
Pohjanmaa	6 900	2 600	1 500
Pohjois-Karjala	16 900	7 200	2 500
Pohjois-Pohjanmaa	22 400	11 200	3 400
Pohjois-Savo	17 900	7 500	3 600
Satakunta	7 000	3 000	1 000
Uusimaa	6 100	2 600	1 000
Varsinais-Suomi	6 900	2 400	900
Yhteensä	191 400	86 800	32 600

Taimikon varhaishoidossa puun korkeus 1,2–3 metriä ja taimikonhoidossa 3–7 metriä. Nuoren metsän hoidossa puun läpimitta < 12 cm.